

*“Stadswerk is geen kwestie van stenen stapelen
maar van mensen aan elkaar koppelen”*

Duurzaam inkopen of duurzaamheid inkopen?

Proces of project?

Geert Verlind
*gecertificeerd expert The
Natural Step, gebouwde
omgeving
gediplomeerd docent*

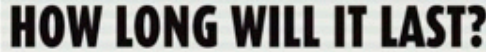
Hoe breng je duurzaamheid onder de aandacht?

Dingen die mensen
irriteren bij de
communicatie over
duurzaamheid

*Het wordt onnodig ingewikkeld
gemaakt*

Dingen die mensen
irriteren bij de
communicatie over
duurzaamheid

Het wordt gebracht als een plaag

Dingen die mensen
irriteren bij de
communicatie over
duurzaamheid

*Er wordt een beroep gedaan
op je schuldgevoel*

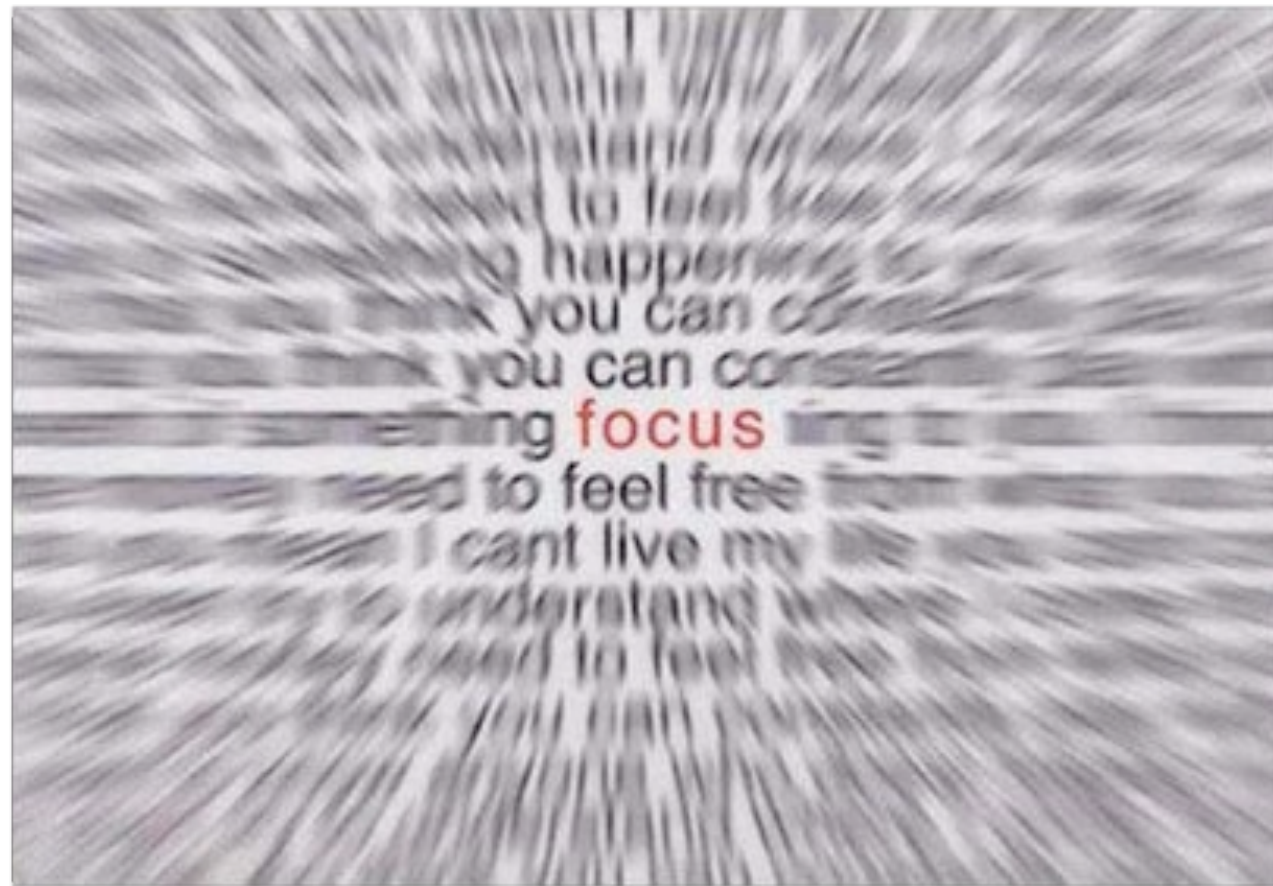
Dingen die mensen
irriteren bij de
communicatie over
duurzaamheid

Het is zo saai,.

Is duurzaamheid onderdeel van een project of van een proces?

Bij het realiseren van duurzaamheidsdoelen gaat
het uiteindelijk om lokaal succes

Lokale duurzaamheid is geleidelijk aan
verdrongen door de globalisering en politisering
van de thema's: voorbeeld klimaatdiscussie

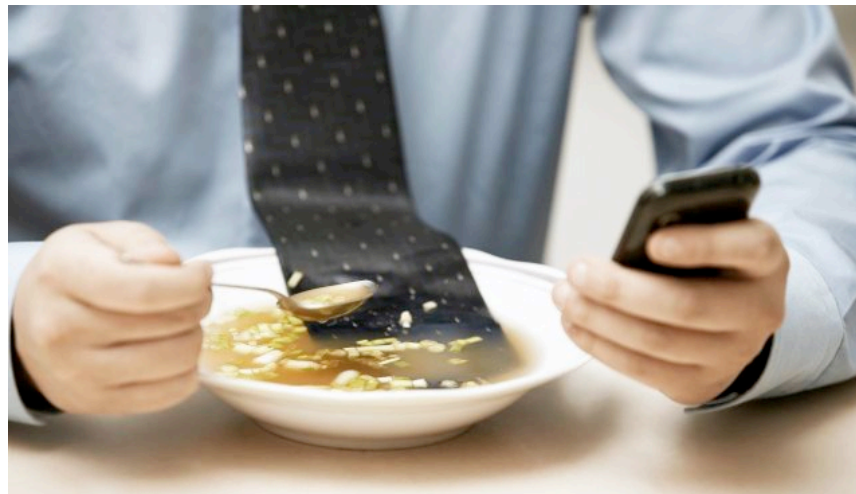
Nadelige effecten van politisering

Vergroting en vooral verstrengeling van belangen: de politieke agenda en duurzaamheid lopen zelden parallel

Nadelige effecten van politisering

Er wordt gewerkt vanuit meerdere(niet altijd transparante)agenda's

Nadelige effecten van politisering

Er wordt op meerdere fronten tegelijkertijd gehandeld; gebrek aan transparantie en afstemming in belangen

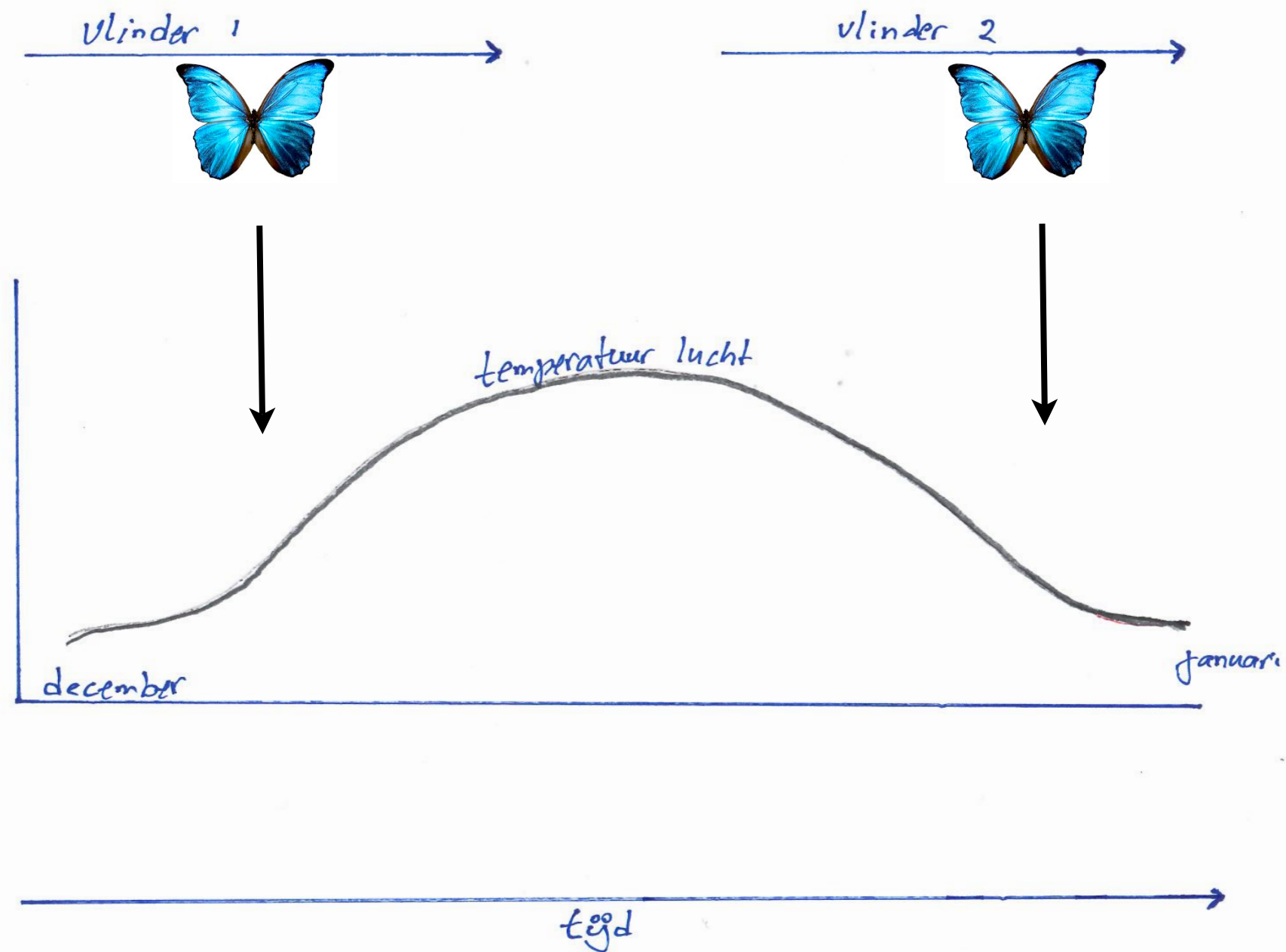

Duurzaamheid en de factor tijd

Een groot aantal duurzaamheidsthema's heeft als onderlegger langlopende (natuurlijke) processen. Hoe je ze ervaart hangt sterk af van het moment dat je er in stapt

Voorbeeld de Vlinder

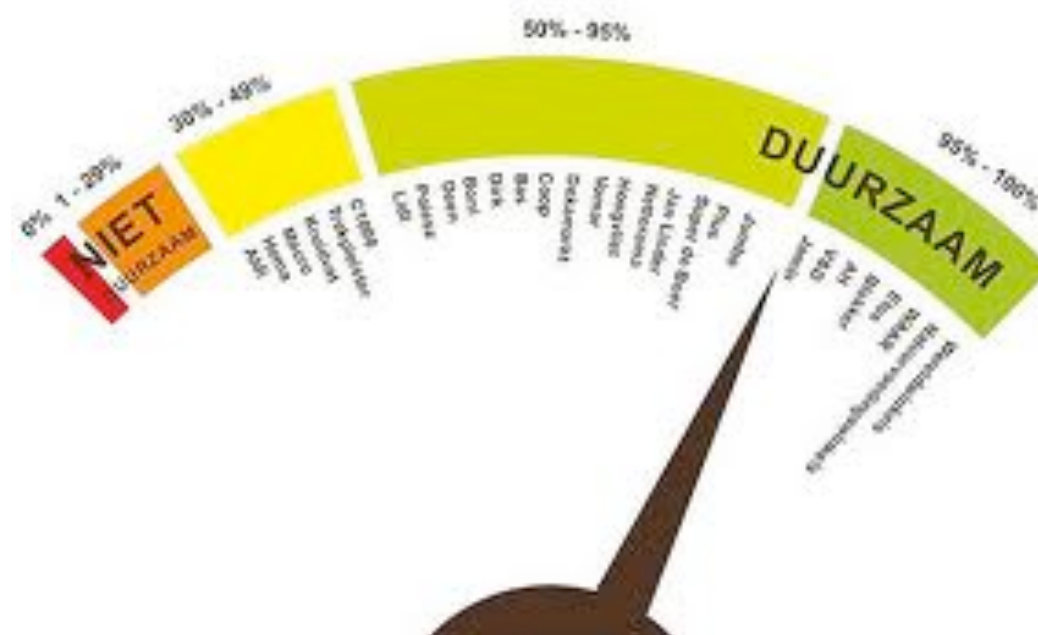
Maar hoe dan wel?

van een rode naar een groene economie
van een lineaire naar een circulaire maatschappij

Efficiency verbetering “rode” economie

Energiebesparing
meer recycling
besparing op water, grondstoffen
minder luchtvervuiling
minder CO₂ in de atmosfeer
milieubelastingen om innovaties te stimuleren en subsidiëren
schonere productietechnieken
etc,...

Maar,....

Dit is slechts symptoombestrijding;
groene innovaties worden nog steeds niet beloond
duurzaam wordt gezien als maatschappij vreemd en duur
duurzaamheid kent geen verdienmodel in het huidige economische bestel
is nog -niet integraal- gericht op de traditionele thema's:

CO₂

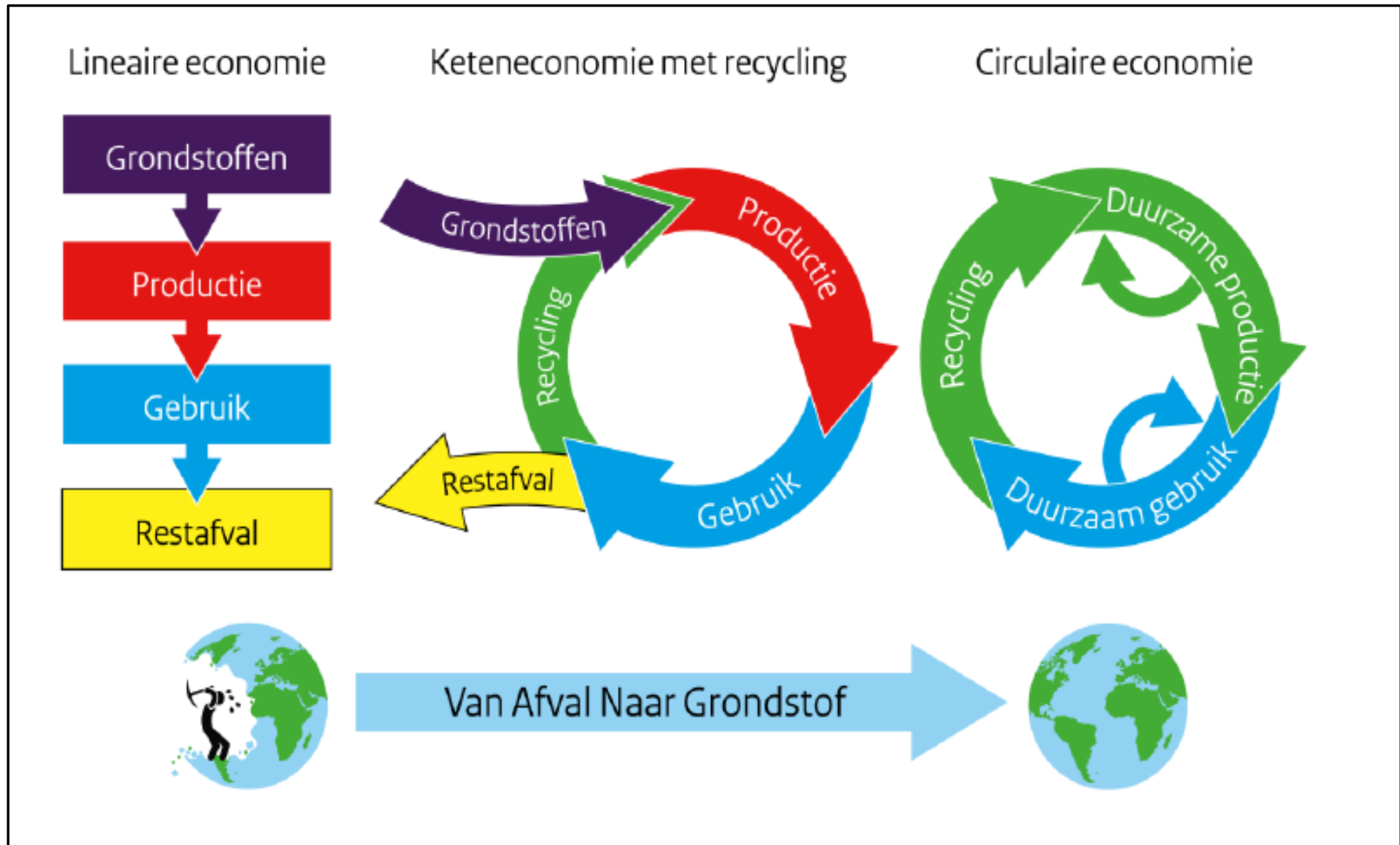
klimaatverandering

water

bodem

luchtvervuiling

geluid,....

Op naar een groene, circulaire economie,...

duurzaamheid kent een volwaardig verdienmodel
duurzaam produceren en consumeren is onderdeel van de groene economie
groen ondernemen is lonend

Speerpunten transitieagenda circulaire economie 2018

- alle overheidsaanbestedingen circulair in 2030
- aanpak reductie CO₂ in de bouw
- uiterlijk in 2020 besluit over materialenpaspoort
- subsidie voor circulaire business-en verdienmodellen
- doorontwikkeling uniforme meetmethode voor circulariteit
- circulariteit verwerken in overheidsnormen voor de bouw
- circulair bouwen integraal onderdeel van onderwijs in 2021
- oprichten kennisinstituut circulair bouwen
- opzet bewustwordingscampagne circulair bouwen

Circulair, maar wat dan?

Invalshoeken:

- materiaalstromen: fysisch en chemisch
- financiën: circulaire economie
- logistiek: gesloten systemen, track and trace
- ecologisch: inpassing en impact ecosystemen
- sociaal maatschappelijk: betere verdeling van de beschikbare middelen, andere vormen van vraag en aanbod
- **UITEINDELIJK OMBUIGEN NAAR EEN CIRCULAIRE SAMENLEVING**

Circulair, maar hoe dan?

Menselijk denken en handelen in de huidige samenleving is lineair gericht

“Ten aanzien van ons duurzaamheidsdenken lijkt het wel of de aarde nog plat is,...”

Circulair, maar hoe dan?

We mikken nu op het laaghangend fruit

- sluiten van materiaalketens door scheiden van afvalstromen en hergebruik op diverse niveaus
- creëren van bewustwording bij de consumenten

Circulair, maar hoe dan?

Maar er is ook behoefte aan een integrale visie, waarin de circulariteit van ecologie, economie, sociaal maatschappelijke context en logistiek verenigd wordt

Inzet van het raamwerk The Natural Step

- vraagt om een heldere visie
- focus op integraliteit
- focus op delen van belangen
- focus op waardevermeerdering in meer dan alleen €
- kapstok voor beleid en uitvoering
- disruptieve innovaties
- durf keuzen te maken, beter excelleren op enkele onderdelen dan marginaal op alle

Wat is The Natural Step niet?

- **geen** ideologie
- geen dogma
- geen rekenprogramma
- geen certificerende instelling
- geen politiek instrument
- geen afweging voor sluiten van compromissen

Wat is The Natural Step wel?

- wel een platform voor duurzaam denken en handelen
- wel een dynamisch programma waarbinnen keuzen ten aanzien van duurzaamheid steeds opnieuw kunnen worden gemaakt
- wel een bron voor kennis omtrent schadelijkheid van grondstoffen, materialen en processen
- wel een mens en maatschappij gericht platform voor duurzame ontwikkeling van een samenleving
- wel gericht op zoeken van gezamenlijke belangen, consensus en positieve groei
- wel een programma waar project-, plaats- en tijdspecifiek de juiste (reken)instrumenten, c.q. hulpinstrumenten kunnen worden gekozen

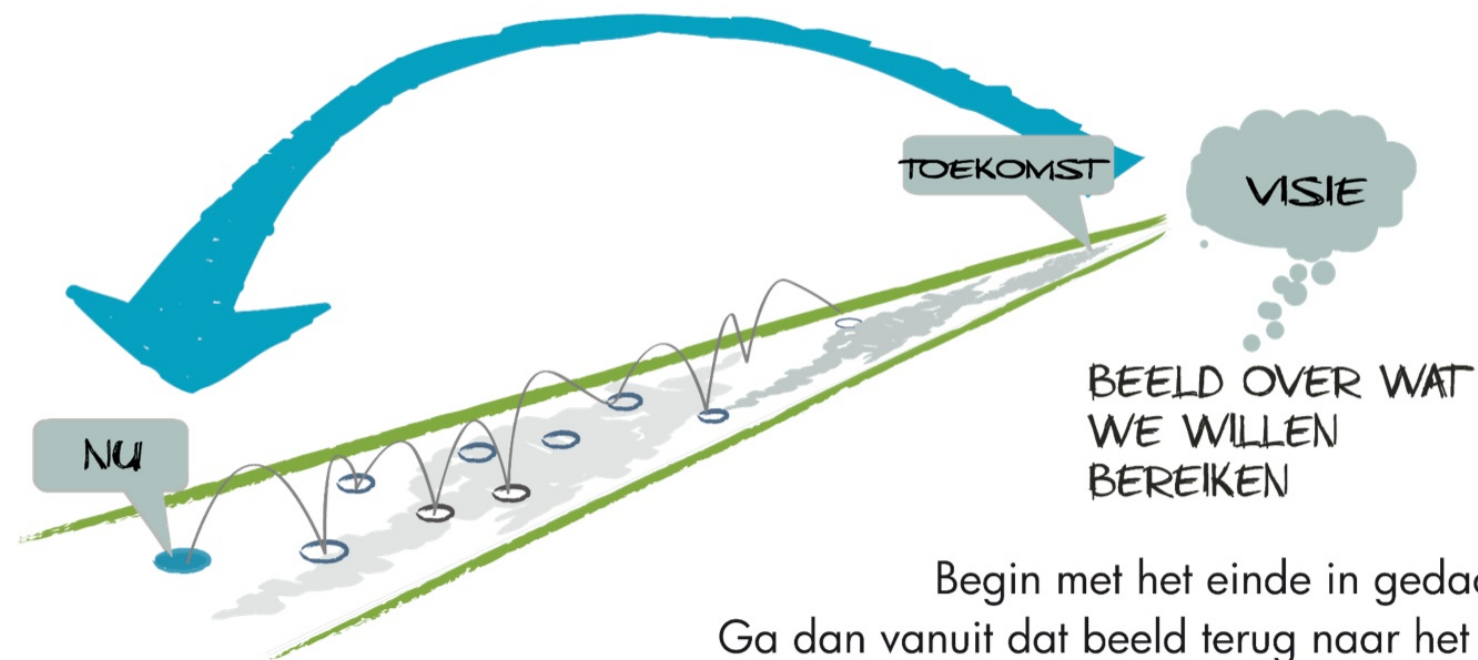
Gedragsregels

- Niet meer en sneller stoffen uit de aarde in het milieu brengen dan de natuur kan verwerken.
- Niet meer en sneller chemische stoffen in het milieu brengen dan de natuur kan verwerken.
- De natuur niet sneller afbreken dan de tijd die nodig is om te herstellen.
- Geen dingen doen waardoor we mensen beperken in het vervullen van hun basisbehoeften.

Denken in processen en niet zozeer in projecten

BACKCASTING

Begin met het einde in gedachte.
Ga dan vanuit dat beeld terug naar het NU.
Beweeg vanuit het NU, stap voor stap richting je visie.

© The Natural Step

Belangen

Van standpunten groeien naar (gedeelde) belangen

Delen van feiten, data

Gezamenlijk ambities bepalen

Waarde creëren

Samen aan de slag

Mutual Gains Approach (MGA) methode

Waardecreatie

- In €: traditionele kosten/baten analyse
- Total Cost of Ownership
- Total Cost of Use
- Maatschappelijke kosten en baten analyse
- Schaduwkosten analyse

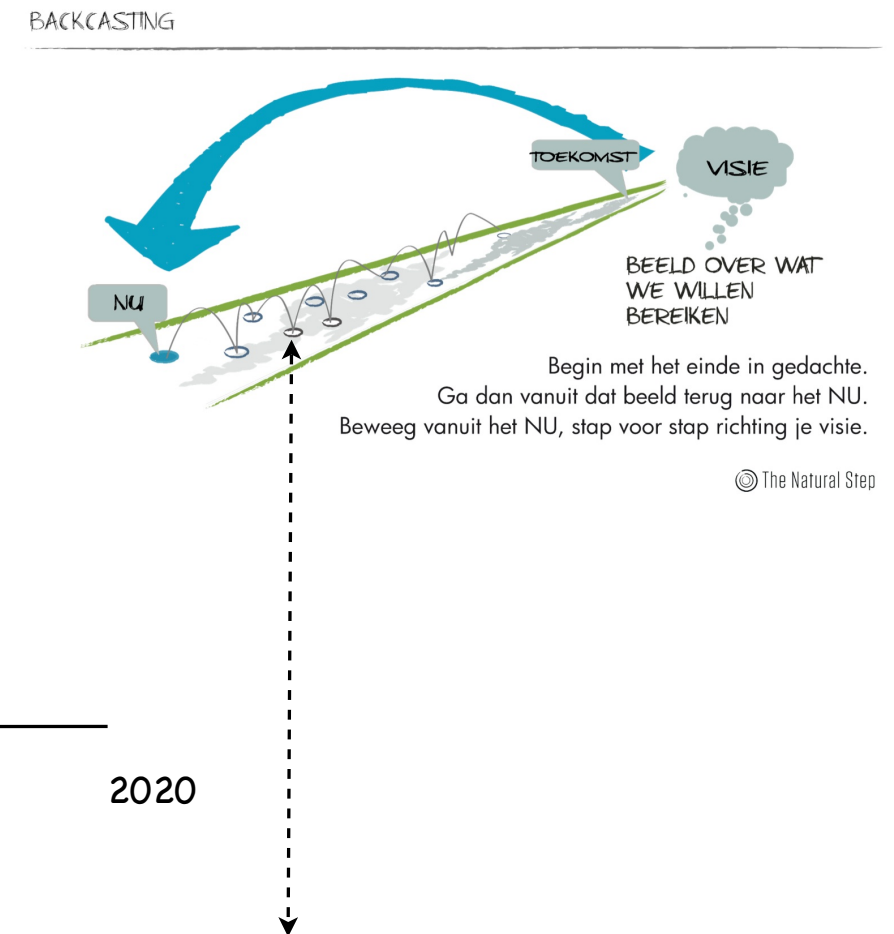
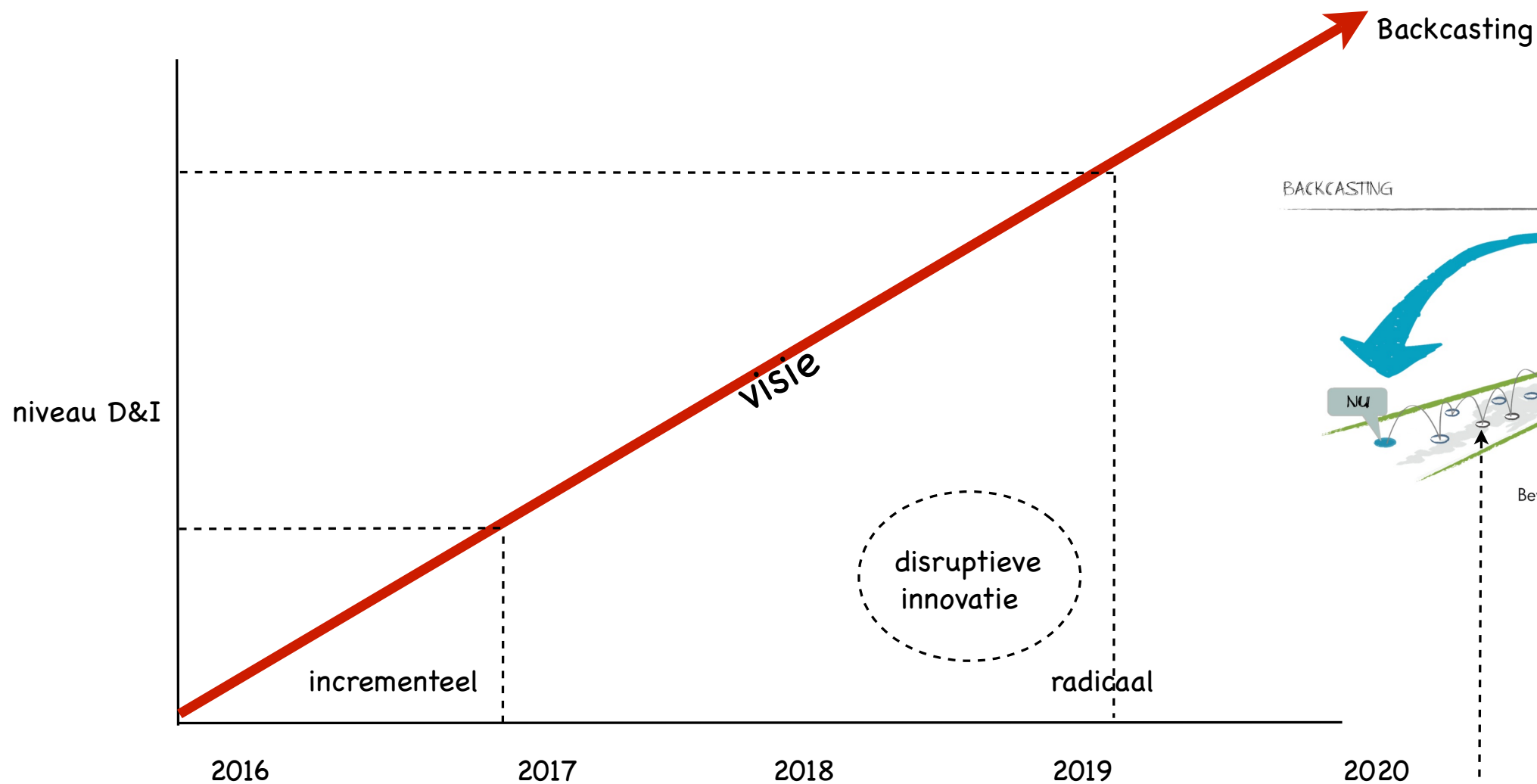
Innovaties nieuwe stijl

Innovatie gericht op kwalitatieve groei en niet zozeer meer op kwantitatieve groei van de economie

DISRUPTIEF

durven we radicaal te innoveren met duurzaamheid?

Speerpunten:

- CO₂ reductie, neutraliteit
- Circulaire economie
- Biobased materials
- ,.....

- piketpaaltjes slaan
- markeren van doelen tussentijds
- ontwikkelen van instrumentaria tbv BPKV
- uitvoeren van pilots 2018-2020